

Memo

Oprachtgever: Goudzwaard Advies namens dhr. P.R. van der Heide

projectnummer: 112.30.50.00.00

Van: mevrouw A. Schwab

Onderwerp: actualisatie ecologie ontwikkellocaties Hellendoorn

Datum: 20-04-2017

INLEIDING

Er bestaan plannen om woningen te realiseren op de locaties Katenhorst, Jipkesbelt en Evershoeve te Nijverdal. Om dit mogelijk te maken, dient een bestemmingsplanprocedure te worden gevoerd. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk om ecologisch onderzoek uit te voeren.

Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb)¹ of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het projectgebied ten behoeve van de inventarisatie op 13 maart 2017 bezocht door een ecooloog van BügelHajema Adviseurs.

In 2014 is voor deze locaties door BügelHajema Adviseurs al ecologisch onderzoek uitgevoerd. Gezien de recente invoering van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) en het daarmee komen te vervallen van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998, is een actualisatie van het ecologisch onderzoek nodig. Voorliggende oplegnotitie voorziet in deze behoefte en geldt als aanvulling op het onderzoek uit 2014.

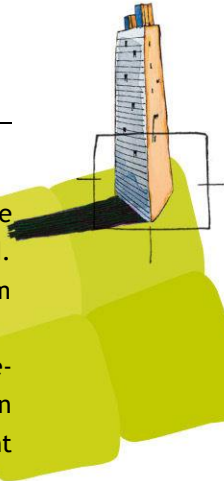
Projectlocaties

Jipkesbelt

Locatie Jipkesbelt betreft een door bomen (zomereiken, meidoornhaag en grove den) en struiken (vooral braamstruweel) omsloten terrein dat in gebruik is geweest als paardenweide. Op het zuidwestelijk deel ligt een kleine poel met rondom zwarte elzen. Tevens behoort een strook van naastgelegen weiland tot het projectgebied. Tussen de locatie Jipkesbelt en de Regge ligt een groenstrook met een grotere poel. Deze groenstrook valt buiten het projectgebied en blijft ongemeid.

De ontwikkelingen hebben vooral betrekking op het oostelijk deel van de voormalige paardenweide. Omliggende groenstructuren, de meidoornhaag alsmede het westelijk deel van het terrein met poel blijven behouden. Het westelijke en noordelijke deel krijgt een bestemming natuur. Om de waarde van de poel te verhogen worden de elzen rondom de poel wel verwijderd. De zoombeplanting langs de oost- en zuidzijde blijft behouden.

¹ De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden.

Katenhorst

Locatie Katenhorst maakt deel uit van voormalige agrarische gronden langs de Regge. Momenteel is het ingericht als natuurgebied en wordt het beweid met runderen. Tussen het projectgebied en de Regge zijn oude meanders van de Regge weer zichtbaar gemaakt in het landschap. Primair doel van het beheer is waterberging.

Eversberg

De locatie Eversberg bestaat uit twee deelgebieden, te weten Evershoeve en Koetshuis. Deelgebied Evershoeve betreft de voormalige locatie van een partyboerderij. De bebouwing is reeds enige tijd terug gesloopt. Ten zuiden van deze locatie staat een woning. Aan de oostzijde grenst de locatie aan een bosperceel, ten noorden en westen liggen graslanden. Een deel van het terrein is verhard. Er is geen bebouwing meer aanwezig. Het terrein is sterk verruigd en grotendeels omzoomd met bomen. De grens met het woonperceel bestaat uit een laurierkershaag.

Deelgebied Koetshuis ligt in een bosperceel. Aan de zuid- en westzijde grenst de locatie aan grasland. Ten westen van deze locatie ligt een asfaltweg. In het bosperceel ligt ter hoogte van de locatie Koetshuis een onverhard voetpad. Vroeger lag op deze locatie een tennisbaan. Dit is in de huidige situatie terug te zien aan een betonnen ondergrond in delen van het terrein. Het beton is bedekt met enkele centimeters blad-/humusstrooisel.

Soortenbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb art. 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (Wnb art. 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb art. 3.10-3.11).

Van deze laatst genoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb art. 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid van de Wnb.

Als gevolg van de Wet natuurbescherming hebben sommige soorten hun beschermde status verloren en zijn er nieuw beschermde soorten bijgekomen. Bij de soortgroepen planten, libellen en vlinders zijn nu vooral rode lijstsoorten beschermd, en zijn veel van de voorheen licht beschermde soorten niet langer beschermd. Ook een aantal vissoorten is niet langer beschermd. Waar van toepassing wordt op verandering in soortbescherming nader ingegaan.

INVENTARISATIE

Jipkesbelt

Uit het raadplegen van de Nationale Database Flora en Fauna² (NDFF) via Quickscanhulp.nl³ (© NDFF - quickscanhulp.nl 21-03-2017 09:38:04) blijkt dat in de omgeving van het plangebied (0-1 kilometer) de laatste vijf jaar meerdere beschermde soorten zijn waargenomen⁴. Het gaat vooral om amfibieën, zoogdieren en vogels.

Ook onder de Wet natuurbescherming zijn gezien de voedselrijke omstandigheden geen beschermde planten te verwachten. Er zijn in de bomen geen voor vleermuizen geschikte holtes waargenomen; vleermuizen kunnen wel foerageren in het terrein. Uit de omgeving zijn waarnemingen van gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, baardvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger bekend (Quickscanhulp.nl). Naast de poel in het terrein is in het verleden een voorziening voor vleermuizen aangebracht. Dit betreft een duiker die op maaiveldhoogte is neergelegd. Deze voorziening is echter niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen: de duiker is te klein (diameter 40-50 cm) en te droog om hiertoe te dienen. Bovendien is er sprake van tocht aangezien achter de deur (met openingen aan boven- en onderkant) enkel een open ruimte aanwezig is. Daarnaast vormt de opgaande beplanting langs de poel een obstakel in de aanliegroute en bevindt de invliegopening zich relatief laag boven het maaiveld. Uit monitoring (bron: contactpersonen bij Landschap Overijssel en gemeente Helledoorn) is ook gebleken dat vleermuizen er niet in verblijven. Das is uit de directe omgeving bekend maar tijdens de veldbezoeken in 2014 en 2017 zijn geen sporen van terreingebruik door das waargenomen. Otter komt in de omgeving voor maar is een soort van waterrijke gebieden die hooguit incidenteel in het terrein te verwachten is. Van otter zijn ook geen sporen aangetroffen. Evenals in 2104 zijn in 2017 in en direct rond het gebied geen sporen of nesten van eekhoorn of van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats (vooral roofvogels en uilen) aangetroffen. Buizerd is wel overvliegend waargenomen. Het open agrarisch gebied in de omgeving vormt geschikt foerageergebied voor deze soort. Uit de omgeving is steenuil bekend (Quickscanhulp.nl). Dit is een soort die in kleinschalig landschap voorkomt. Het terrein vormt voor deze soort geschikt foerageergebied evenals de volkstuinten ten zuiden van het terrein. In het terrein liep tijdens het veldbezoek een

² Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). De NDFF is de meeste complete natuurdatabank van Nederland. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens: de Gegevensautoriteit Natuur heeft vastgesteld dat ze kloppen. Informatie is te vinden op www.natuurloket.nl.

³ Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand waarnemingen van beschermde soorten in relatie tot het plangebied zijn aangetroffen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt, de Gegevensautoriteit Natuur staat hiervoor in.

⁴ Momenteel heeft de uitvoer van quickscanhulp.nl alleen betrekking op beschermde soorten zoals opgenomen in de Flora- en faunawet. Hierdoor staan soorten in de uitvoer die onder de Wet natuurbescherming niet (meer) beschermd zijn en missen soorten die onder de Wet natuurbescherming wel beschermd zijn. Ontbrekende soorten zijn wel meegenomen in de beoordeling.

fazant, deze soort is evenals overige te verwachten vogels zoals koolmees, vink, houtduif alleen beschermd tijdens het broedseizoen.

De poel vormt door de schaduwwerking van de elzen en grote hoeveelheid bladafval geen geschikt biotoop voor beschermde vissen of voortplantingswater voor amfibieën. De groenstructuren in en rond het terrein vormen mogelijk wel landbiotoop voor uit de omgeving bekende beschermde soorten heikikker, poelkikker en in mindere mate boomkikker (Quickscanhulp.nl). Optimaal leefgebied voor reptielen als ringslang en levendbarende hagedis ontbreekt. Er zijn geen broeihopen of opgeslagen materialen aanwezig waar ringslang voor voortplanting of overwintering gebruik van maakt. Hazelworm komt hooguit voor in de groenstructuren rond het gebied. In het grasland zijn geen opgeslagen materialen of dood hout aanwezig waar hazelworm zich onder kan verschuilen. De uit de omgeving van het plangebied bekende Zandhagedis (Quickscanhulp.nl) is een soort van zandige plekken in heidegebied en vindt in het plangebied geen geschikt biotoop.

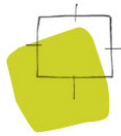
Uit de wijde omgeving (5-10 kilometer) van het gebied is het voorkomen van sleedoornpape bekend (Quickscanhulp.nl). Sleedoornpape is een nieuw beschermde vlindersoort van sleedoorpnstruwelen, bosranden en houtwallen. In het plangebied staan enkele sleedoorpnstruiken aan de oostzijde die mogelijk onderdeel van het leefgebied (waardplanten) van sleedoornpape vormen. Voor overige uit de wijde omgeving bekende ongewervelden biedt het terrein geen geschikt biotoop. Verder vormt het gebied geschikt biotoop voor meer algemene vrijgestelde diersoorten waaronder gewone pad, bruine kikker, egel, bosmuis en huisspitsmuis.

Katenhorst

Op de locatie Katenhorst zijn gezien de inrichting en gebruik en waargenomen soorten evenals in 2014 geen beschermde plantensoorten te verwachten. Er groeit wel veel pitrus, een soort die behoefte heeft aan voedselrijke omstandigheden. Het gebied tussen de beoogde bouwlocatie en de Regge is in ontwikkeling gebracht. Op deze locatie zijn onder meer de oude meanders van de Regge hersteld. Op termijn ontstaat hierdoor leefgebied voor soorten als beekrombout en boomkikker. Het terrein waar ontwikkelingen zijn voorzien is voor amfibieën niet van grote waarde en worden hooguit incidenteel op het terrein zelf verwacht. Op het terrein is ook geen geschikt leefgebied voor reptielen aanwezig (boomstronken, opgeslagen goederen, houtwallen).

Het gebied vormt naar verwachting een klein onderdeel van het foerageergebied van roofvogels en uilen, zoals buizerd en kerkuil. Nestplaatsen van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats ontbreken door de afwezigheid van bebouwing en opgaande beplanting. Mogelijk foerageert dat op het terrein, er zijn echter geen sporen van dat aangetroffen en het is gezien de natte omstandigheden en hogere opgaande beplanting geen optimaal foerageergebied. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig door het ontbreken van bomen en bebouwing. Hooguit worden soorten van open agrarisch gebied foeragerend verwacht als rosse vleermuis en laatvlieger.

Voor de nieuw beschermde vlinder-, libellen- en plantensoorten is op de ontwikkellocatie Katenhorst zelf geen geschikt biotoop aanwezig. Deze kunnen wel voorkomen in het natuurontwikkelingsgebied tussen het plangebied en de Regge.

Verder zijn algemene vrijgestelde diersoorten waaronder gewone pad, bruine kikker, egel, bosmuis en huisspitsmuis op de locatie te verwachten.

Eversberg

locaties Koetshuis en Evershoeve

Beide locaties bieden geen geschikt leefgebied voor de nieuw beschermde planten-, vlinder- en libellensoorten. De conclusies uit het onderzoek van 2014 blijven hiermee ongewijzigd. Wel kunnen vogels in de bomen en struiken tot broeden komen. Alle vogels zijn beschermd wanneer ze een broedsel hebben.

TOETSING

Jipkesbelt, Katenhorst, Eversberg

Voor alle locaties geldt onderstaande:

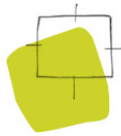
Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen in gebruik zijnde nesten van vogels in de directe omgeving worden verstoord of vernietigd. Dit is bij wet verboden. Vernietiging of verstoring van in gebruik zijnde nestplaatsen kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt dat het broedseizoen ongeveer van 15 maart tot 15 juli duurt.

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen tot slot verblijfplaatsen van enkele vrijgestelde beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten worden vernietigd en verstoord. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten beschermde soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wet natuurbescherming.

Jipkesbelt

De ontwikkelingen hebben vooral betrekking op het oostelijk deel van het terrein. Het westelijk en noordelijk deel krijgt een bestemming natuur. De huidige natuurwaarden blijven op dit gedeelte behouden. Potentieel landbiotoop van strikt beschermde amfibieën en reptielen blijft daardoor ook aanwezig. De poel wordt opgewaardeerd door kap van de zwarte elzen rondom waardoor meer zonlicht op het water schijnt en er minder bladafval zal zijn. De poel krijgt voor amfibieën hierdoor zelfs een hogere waarde. Indien sleedoornpage voorkomt op het terrein, zal dat na realisatie van de plannen eveneens zo zijn aangezien de groenstructuren voor het grootste deel behouden blijven.

Het terrein is geschikt foerageergebied voor eventueel in de omgeving verblijvende vleermuizen. Omdat een aantal soorten vleermuizen gevoelig is voor kunstlicht, wordt geadviseerd terughoudend om te gaan met buitenverlichting om zo verstoring te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door het achterwege laten van buitenverlichting aan de westzijde van de bebouwing, het gebruik ma-

ken van naar beneden gerichte lichtarmaturen op overige locaties en een verbod op verlichting ter plaatse van de bestemming natuur (met name langs struinpad). Het terrein blijft in dat geval in grote mate geschikt voor vleermuizen.

Ook na de ontwikkelingen blijft een groot deel van het terrein geschikt als foerageergebied voor steenuilen uit de omgeving. Onmisbaar leefgebied van steenuil gaat niet verloren.

Ten aanzien van amfibieën en reptielen is het van belang om de werkzaamheden buiten de kwetsbare winterperiode uit te voeren. In de winterperiode zijn deze soorten door kou minder mobiel en hebben minder kans om te vluchten. De werkzaamheden worden het best in de periode maart t/m september uitgevoerd. Om tevens buiten het broedseizoen van vogels te blijven is werken in de periode half juli- eind september het meest geschikt.

Katenhorst

De ontwikkelingen hebben geen negatief effect op essentieel leefgebied van beschermde, niet vrijgestelde soorten. Door woningbouw gaat een zeer klein deel van het foerageergebied van roofvogels en uilen verloren. In de directe omgeving is echter in ruime mate alternatief en hoogwaardig foerageergebied beschikbaar.

Eversberg

Op de locaties Koetshuis en Evershoeve gaat geen essentieel leefgebied van beschermde, niet vrijgestelde soorten verloren. Door kap van bomen en aanbrengen van enige verlichting krijgen de locaties een iets lagere waarde voor foeragerende vleermuizen. Er is in de directe omgeving echter in ruime mate geschikt foerageergebied beschikbaar.

Gebiedsbescherming

Voor onderhavig projectgebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

WET NATUURBESCHERMING

In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

INVENTARISATIE/TOETSING

Ten aanzien van beschermde natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van 2014 geen relevante wijzigingen opgetreden. De ontwikkelingen hebben geen negatief effect op natura 2000 gebieden in de omgeving.

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (tegenwoordig ook wel Natuurnetwerk Nederland genoemd) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het natuurbeleid. DE EHS is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van de EHS. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van het NNN is voor provincie Overijssel uitgewerkt in de Omgevingsvisie Overijssel en de bijbehorende Provinciale Omgevingsverordening Overijssel. De EHS in Overijssel kent geen externe werking. De meest recente ligging van de EHS is vastgelegd in de 'Verzamelherziening 2014 Omgevingsverordening Overijssel'.

INVENTARISATIE/TOETSING

Ten aanzien van de EHS geldt dat er ten opzichte van 2014 enkele wijzigingen hebben plaatsgevonden. Relevante wijzigingen worden hieronder per deelgebied besproken.

Jipkesbelt

De locatie Jipkesbelt grenst aan de EHS en ligt voor een klein deel in de EHS. Het gaat hierbij om het noordelijke deel van het terrein. Dit is in de huidige situatie een grasland en aangewezen als te realiseren natuur. De rest van het terrein ligt buiten het NNN en is aangewezen als 'zone ondernemen met natuur en water buiten de EHS'. Zie figuur 1 voor de ligging van de EHS.

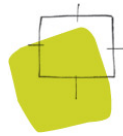

Figuur 1. EHS rondom locatie Jipkesbelt (rood omrand) met daarop aangegeven zone ondernemen met natuur en water (arcering), EHS bestaand (groen en blauw) en EHS te realiseren natuur (donkergroen).

Bron: verzamelherziening 2014 Omgevingsverordening Overijssel.

De woonontwikkeling vindt plaats buiten de EHS. Aangezien de provincie Overijssel geen externe werking kent zijn daardoor geen negatieve effecten op de EHS te verwachten.

Er vinden ook ontwikkelingen binnen de EHS plaats, namelijk op het noordelijk deel (weiland). Dit deelgebied krijgt een bestemming natuur, er komt een struinroute en het wordt ingericht als half-natuurlijk grasland. Hiermee wordt een waardevolle invulling gegeven aan dit deel van de EHS.

Katenhorst

De locatie Katenhorst ligt vrijwel geheel buiten de EHS. Een verschil met de plannen uit 2014 is dat ten behoeve van de twee woningen een brug wordt aangelegd vanaf de Katenhorstweg. Deze toegang tot de woning ligt wel in de EHS. Zie figuur 2 voor de ligging van de EHS.

Figuur 2. EHS rondom locatie Katenhorst (rood omlijnd) met daarop aangegeven EHS bestaand (groen).

Bron: verzamelherziening 2014 Omgevingsverordening Overijssel.

Voor de EHS geldt dat nieuwe plannen, ontwikkelingen of handelingen niet zijn toegestaan als deze de wezenlijke waarden en kenmerken of het oppervlak EHS significant aantasten (Verordening Overijssel 2009). Voor gebieden met de aanduiding EHS bestaand geldt bovendien dat deze bestemd moeten worden als natuur. Voor de locatie Katenhorst geldt dat de brug wordt aangelegd over een deel van de EHS met aanduiding EHS bestaand. De EHS rondom de locatie Katenhorst is in het natuurbeheerplan aangeduid als beheertype kruiden- en faunarijk grasland. De locatie waar de brug is voorzien krijgt in het bestemmingsplan een bestemming natuur met een nadere aanduiding brug. Het betreft het een zeer kleine ingreep in de EHS. Na realisatie van de brug blijft de onderliggende grond geschikt als leefgebied van voorkomende flora- en fauna. De aanleg van een brug zorgt zeker niet voor significante aantasting van zowel de wezenlijke waarden en kenmerken als het oppervlak EHS.

Eversberg

Voor de deellocaties Koetshuis en Evershoeve geldt dat beide locaties niet in de EHS liggen. Zie figuur 3 voor de ligging van de EHS.

De ontwikkelingen vinden plaats buiten de EHS. Aangezien de EHS in Overijssel geen externe werking kent zijn geen negatieve effecten op de EHS aan de orde.

Figuur 3. EHS rondom locaties Koetshuis en Evershoeve (rood omlijnd) met daarop aangegeven zone ondernemen met natuur en water (arcering), EHS bestaand (groen) en EHS te realiseren natuur (donkergroen).

Bron: verzamelherziening 2014 Omgevingsverordening Overijssel.

Conclusie

Soortenbescherming

Jipkesbelt

Ten aanzien van vleermuizen wordt geadviseerd terughoudend om te gaan met buitenverlichting om verstoring te voorkomen zodat lichtgevoelige soorten het terrein als foerageergebied kunnen blijven gebruiken. Het terrein blijft in dat geval in grote mate geschikt voor vleermuizen. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels (half maart-half juli) en dient gewerkt te worden buiten de overwinteringsperiode (november-februari) van amfibieën.

Onder bovengenoemde voorwaarden is aanvullend onderzoek in het kader van de Wnb niet noodzakelijk en een ontheffing van de Wnb voor soorten op voorhand niet nodig voor de beoogde activiteiten.

Katenhorst en Eversberg

Uit de ecologische inventarisatie is naar voren gekomen dat een aanvullend onderzoek in het kader van de Wnb niet noodzakelijk is. Met inachtneming van het broedseizoen van vogels is een ontheffing van de Wnb voor soorten op voorhand niet nodig voor de beoogde activiteiten.

Gebiedsbescherming

De ontwikkelingen op de locaties Jipkesbelt, Katenhorst en Eversberg hebben geen negatief effect op beschermde gebieden in het kader van de Wnb. De ontwikkelingen zijn ook niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

Uit de ecologische inventarisatie is naar voren gekomen dat een aanvullend onderzoek in het kader van de Wnb niet noodzakelijk is. Met inachtneming van het broedseizoen van vogels is een ontheffing van de Wnb voor soorten of een vergunning op grond van de Wnb voor gebieden op voorhand niet nodig voor de beoogde activiteiten.